

2014:45

Silvåkra kyrka

Nytt styr- och reglersystem för värme

Antikvarisk medverkan, 2014

Petter Jansson

Rapport 2014:45

Silvåkra Kyrka

- Nytt styr- och reglersystem för värme

Antikvarisk medverkan, 2014
Silvåkra, 1332
Lund
Skåne län

Petter Jansson, Linn Ljunggren

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx

www.regionmuseet.se

© 2014 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-rapport 2014:45

Omslagsfoto: Ny elektronik i Silvåkra kyrka
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Silvåkra kyrka – Nytt styr- och reglersystem för värme

Innehåll

Inledning	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Skyddsföreskrifter enligt KML	6
Motiv till åtgärder	6
Utförda åtgärder	6
Iakttagelser under restaureringen	6
Avvikelser från arbetshandlingar	7
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	7
Ärendehandlingar	8
Bildbilaga	9

Karta över Skånes kommuner, Lunds kommun färgmarkerad

Silvåkra kyrka, markerad inom en blå cirkel. Redigerad skärmdump från Bebyggelseregistret www.bebyggelseregistret.se

Inledning

År 2013 ansökte Veberöds församling om att anlägga ett nytt styr- och reglersystem för elvärmesystem i Silvåkra kyrka. Arbetena föranleddes av önskemål om förbättrat inomhusklimat.

Administrativa uppgifter

Objekt	Silvåkra kyrka
Socken	Silvåkra
Kommun	Lund
Arbetshandlingar	2013-06-03, Öhrns ingenjörbyrå
Länsstyrelsens beslut	2013-10-10, 433-15539-2013
Regionmuseets diarienummer	L12.30-397-10, 1332
Byggherre/beställare	Veberöds församling
Entreprenör	Elmontage Dalby
Antikvarisk medverkan	Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne genom Petter Jansson
Byggnadstid	Våren 2014
Slutbesiktning	2014-11-07
Bidrag till kulturmiljövård	KAE ("akut")
Rapport granskad av	Kerstin Börjesson
Rapportsammanställning	Petter Jansson, Linn Ljunggren

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Kyrkan kan vara en av de äldre i Skåne, kanske från 1100-talets första hälft, och bestod från början förmodligen av rakslutet kor och långhus uppförda i tuktad/kvaderhuggen nordvästskånsk sandsten med inslag av gråsten och kvartsit. Troligen något senare men under romansk tid uppfördes västtornet av i huvudsak gråsten och kvartsit med hörnkedjor av främst ganska lös Höörsandsten. Ytterligare senare under medeltiden uppfördes vapenhuset av gråsten och tegel utanför långhusets sydportal och tegelvalv slogs över kyrkorummet. I samband med eller något innan strävpelaren uppfördes vid korets sydöstra hörn ommurades den ursprungliga hörnkedjan av sandsten och intilliggande murverk murades med tegel.

På triumfbågsmuren har romanska kalkmålningar bevarats både inne i kyrkorummet och på vinden, målningarna bedöms vara utförda av den så kallade Finjamästarens skola omkring 1150-1175. I långhusvalven finns även senare medeltida kalkmålningar från ca 1500-1525 av samma mästarskola som utförde kalkmålningar i Gislövs kyrka.

Kyrkans interiör är annars präglad av framförallt väl bibehållen inredning från 1800-talet.

I framförallt långhusets taklag ingår medeltida konstruktionsvirke.

Skyddsföreskrifter enligt KML

Eftersom Silvåkra kyrka och dess kyrkogård är uppförd innan 1940 skyddas den som Kyrkligt kulturminne enligt Kulturmiljölagen. Detta innebär ”*Kyrkobyggnader och kyrkotomter skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas.*” enligt lagens 4 kap. 2 § KML.

Motiv till åtgärder

Det nya styr- och reglersystemet för uppvärmning sattes in i kyrkan för att säkra ett jämt och bra klimat för kyrkans inventarier och medeltida kalkmålningar. Klimatstyrningen kan ses som en del av pågående förberedelser av konserveringsåtgärder.

Utförda åtgärder

Befintlig förläggning av ledningar och utrustning samt befintlig håltagning utnyttjades. Nya ingrepp och förläggning minimerades och diskuterades i samråd med medverkande antikvarie. Man behöll de befintliga elradiatorerna och bänkvärma. Den nya elvärmeanläggningen styrs nu från ett automatikskåp i anslutning till befintlig elcentral i tornet.

Befintliga temperaturgivare och ledningar demonterades varsamt.

Rörändar, rörstosar i dosor tätades med fogmassa. Elinstallationsrör skulle vara halogenfria och fästes med klemmiklammer för att minska synligheten. På vind, klockrum och tornrum fästens kablar med JR klammer. Ny utrustning märktes enligt handlingen med textuppgifter i versaler innan den togs i bruk. Omfattningen av märkningen gjordes i samverkan med antikvarie.

Iakttagelser under restaureringen

I samband med installationen gjordes kompletterande konserveringsteknisk förundersökning angående kalkmålningarna samt fortsatt klimatundersökning. En första utvärdering av klimatet efter installation pekar på ett klart stabilare klimat efter installeringen av styr- och reglersystemet.

Romanskt kalkmåleri ovan valv bedömdes ha akuta skador och vara i behov av översyn av konservator inom en snar framtid, i första hand på grund av separation av skikten. I samband med besiktning av vind diskuterades även varsam rengöring från organiskt material och sot.

Under bänkdynor förekommer mögelangrepp och färglossning. På grund av det har föreslagits att dynorna bör tas bort. Likaså diskuterades borttagning av matta på trägolv innanför altarringen.

Avvikelser från arbetshandlingar

Arbetet har inte inneburit några påtagliga avvikelser från arbetshandlingarna.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet har utförts hänsynsfullt och varsamt till kyrkomiljön. Arbetena i sig bedöms ha förbättrat arbetsmiljön vilken kan bidra till ett bättre arbetsklimat i kyrkan samt att hjälpa till att öka livslängden för kyrkans inventarier. Eldragningen i kyrkan har skötts med tanke på kyrkans kulturhistoriska värde, exempelvis genom samverkan med antikvarie.

Det nya värmesystemet har ökat den tekniska statusen för byggnaden då energiförsörjningen förbättrats. Arbetet bedöms ur antikvarisk synpunkt ha utförts väl.

Lund, 2014-11-24

Petter Jansson, Linn Ljunggren

Ärendehandlingar

2013-06-03	Arbetshandlingar installation av styrsystem, Öhrns ingenjörbyrå
2013-10-10	Beslut, Länsstyrelsen i Skåne län
2014-11-17	Regionmuseet, kulturhistoriskt intyg

Bildbilaga

Kyrkans elcentral innan arbetena.

Kyrkans nya styr- och elcentral.

Installation i kyrkans kor.

Löst sittande romansk kalkmålning och byggskräp på långhusvind.

Regionmuseets E-rapportserie 2014

Kulturmiljö

1. Baldringe kyrka – utvändig renovering, Baldringe sn, AM, Maria Sträng, 2013
2. Pynten i Vattenriket, Kristianstad sn, BD, Jimmy Juhlin Alftberg och Helene Stalin Åkesson, 2013–2014
3. Barkåkra kyrkogård, Barkåkra sn, VP, Åsa Jakobsson och Maria Sträng, 2013
4. Södra Sandby kyrka – medeltida träskulpturer, Södra Sandby sn, AM, Maria Sträng, 2013
5. St Petri kyrka – ombyggnad av värme- och ventilationssystem, Klippans sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2013
6. Långalts myr – markanvändning och historia, Örkeljunga och Skånes Fagerhult sn, DK, Cissela Olsson, 2013
7. Östra Karaby kyrka – utvändig renovering, Östra Karaby sn, AM, Kerstin Börjesson, 2013
8. Dalby kyrka, 9½- Sekler av förändring, byggnadsarkeologiska iakttagelser vid utvändig renovering, Dalby sn, BAD Petter Jansson, 2012
9. Norra kyrkogården i Lund, Lunds stad, VP och bilaga med kvartersbeskrivning, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson och Anna Rabow, 2013
10. Buxbom, Handbok om buxbom på begravningsplatser i Skåne och Blekinge, PJ, Cissela Olsson och Anna Rabow, 2014
11. Dörrar och portar på uthus – kurs inom landsbygdsprogrammet, Helena Rosenberg, 2013
12. Kvistofta församlings kyrkor – utrustning för värmesystem, Bårslövs sn, Fjärestad sn, Glumslöv sn och Kvistofta sn, AM, Maria Sträng, 2014
13. Östra kyrkogården i Lund, Lunds stad, VP, Kerstin Börjesson, Åsa Jakobsson och Anna Rabow, 2014
14. Gundrastorp – Ekholmens dammverk, Vittsjö sn, AM, Helena Rosenberg, 2013–14
15. Bäckaskog slott 2014, Kiaby sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2013–14
16. Krubbemölla – omläggning av stråtak, Vitaby sn, AM, Emelie Petersson, 2014
17. Glimmebodagården – vårdåtgärder 2014, Brösarp sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
18. Brönnestad kyrkogård, Brönnestad sn, VP, Åsa Eriksson Green, Åsa Jakobsson och Emelie Petersson, 2013
19. Sankt Nicolai kyrka – tillbyggnad vindfång, Trelleborgs sn, AM, Kerstin Börjesson, 2013
20. Ignaberga kyrka – invändig renovering, Ignaberga sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
21. Tomelilla Byagård – Vård- och underhållsplan, Tryde sn, VP, Jimmy Juhlin Alftberg och Lars Buhrgard, 2014
22. Heliga Trefaldighetskyrkans kyrkogård, Kristianstad sn, VP, Åsa Eriksson Green, Åsa Jakobsson, Boel Nordgren och Cissela Olsson, 2013
23. Vallkärra kyrkogård, Vallkärra sn, VP, Åsa Jakobsson, Anna Rabow och Carin Strümpel-Alftén, 2014
24. Käseholm. Natur- och kulturvården – en översikt, Tryde sn, DK, Cissela Olsson, 2014.
25. Skurups kyrka, kalkmålningar i kor och absid, Skurups sn, AM, Petter Jansson och Linn Ljunggren, 2014
26. Hassle Bösarps kyrka – utvändig renovering, Hassle Bösarp sn, AM, Anna Rabow, 2014
27. Burlövs gamla prästgård - putslagning, Burlöv sn, AM, Anna Rabow, 2014
28. Skiffertak på Klippans bruk, Klippans sn, AM, Helene Stalin Åkesson och Linn Ljunggren, 2014
29. Fastighetsvillan Päljö kyrkogård, Helsingborgs sn, AM, Helene Stalin Åkesson, 2014
30. Glimmebodagården – golvundersökning 2014, Brösarp sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
31. Holmby kyrka – utvändig renovering, Holmby sn, AM, Maria Sträng och Linn Ljunggren, 2014
32. Ballingstorp och Per-Ols – diverse arbeten 2014, Kviinge sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
33. Nosaby kyrka – invändig renovering, Nosaby sn, AM, Åsa Eriksson Green, 2013
34. Ekeby kyrka – Ramp och innerfönster, Ekeby sn, AM, Petter Jansson och Linn Ljunggren, 2014
35. Djurröds kyrka – konservering av altarpopsats och predikstol, Djurröds sn, AM, Petter Jansson och Linn Ljunggren, 2014
36. Särslövs kyrka – renovering torn, tak, fasader, Särslövs sn, AM, Kerstin Börjesson, 2014
37. Hammarlövs kyrka- invändig renovering, Hammarlövs sn, AM, Petter Jansson, 2014
38. Hakarp 2:10 – åtgärder på ekonomibygnad, Bräkne Hoby sn, AM, Emelie Petersson, 2014
39. Renovering av gravplats, Gamla kyrkogården, Kristianstad stad, AM, Åsa Eriksson Green, 2013
40. Agusastugan 2014, Andrarum sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
41. Örumshuset – uppmurning av skorsten, Hörup sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
42. Eslövs kyrka- utvändig renovering, Eslövs sn, AM, Petter Jansson, Linn Ljunggren, 2014
43. Vittskövle slott 2014, Vittskövle sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2014
44. Häglinge kyrka- Mögelsanering, etapp I, Häglinge sn, AM, Petter Jansson och Linn Ljunggren, 2014
45. Silvåkra kyrka – Nytt styr- och regler-system för värme, AM, Petter Jansson, Linn Ljunggren, 2014

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

